

Yhteisöjä ja hoivakoteja

Helsingin Wilhelmiinassa on hoivakoteja iäkkäille ihmisille. Yhteisten tilojen seinällä siellä on esillä vuonna 1860 syntyneen Edla Lindgrenin esiliina ja teksti:

” - [Edlan] Unelma toteutui ja hänen elämäntyönsä arvostettuna ja monien perheiden rakastamana sisäkkönä johti vanhuuden päiviksi Turkuun Multa- vierunkadulla sijaitsevaan Palvelijatarkotiin. Miina Sillanpään innoittaman esimerkin pohjalta Turun varakkaat liikemiehet osallistuvat tämän kodin rakentamiseen, ja maksoivat palvelijatarkodissa asuville entisille työntekijöilleen pientä eläkettä, joka mahdollisti heidän asumisensa siellä. - - ”.

Yhteisöön hakeudutaan, mutta tehostettuun palveluasumiseen tai hoivakotiin joudutaan. Näin ainakin on ollut tähän asti: hoivakoti on tullut vanhalle ihmiselle ajankohtaiseksi, kun hän ei enää pärjää yksityiskodissa heikentyneen toimintakyvyn tai sairauden vuoksi. Mahdollisuus valita

hoivapaikka on silloin ollut rajallinen. Mutta ajat ovat muuttumassa. Tässä kohtaa voi yrittää määritellä nykyisiä käsitteitä: tehostettu palveluasuminen on erityisesti kunnallisesta hoivakodista käytetty termi – sangen epäonnistunut sellainen. Miten asutaan tehostetusti? Yksityistä vastaavanlaista asumismuotoa nimitetään usein hoivakodiksi, mikä kuulostaakin lempeämmältä. Ja niihin muuttamiseen liittyy enemmän omaa valintaa, mutta muuttamisen syyt ovat samankaltaisia.

Tämän lehden numerossa 3/2016 oli Antti Kariston kirjoitus nykyaikaisista hoivakodeista, joita konseptoidaan ja brändätään erilaisille ihmisille kuten homoseksuaaleille ’sateenkaarikoti’ tai etnisesti mahdollisimman monimuotoinen hoivakoti tai ympäristöstä erityisesti huolehtiville, urheilijoille tai herkuttelijoille omansa. Näissä asumiseen ei ainakaan kaikissa tapauksissa liity suuria hoivatarpeita, vaan kyse voi olla toiveesta elää yhteisössä eli seurallisesti vireästä ja apua-antavasta asumisesta. Esimerkit Karisto sai tanskalaisten tutkijoiden esityksestä viimeisimmässä pohjoismaisessa gerontologia-kongressissa Tampereella.

Vaikka työnantajat eivät enää osallistu samanlaiseen hyväntahtoisuuteen, josta alussa kerroin, niin edelleenkin ammatti- tai työhistoria voi olla perusteena yhdessä asumiselle. Mieleen tulee ainakin uusi, muusikoille rakennettu Jallukka ja taiteilijakoti Lallukka, jotka eivät ole tarkoitettu vain vanhuuden asunnoiksi, vaan niihin voi hakea asumaan jo aikaisemmin aikuisuudessa.

Taannoin Tukholmassa pidetyssä pohjoismaisessa, tulevaisuuden asumista käsittelevässä seminaarissa oli yhtenä teemana iäkkäiden yhteisöllinen asuminen. Kyse oli erityisesti siitä, miten tulevaisuuden seniorit haluavat asua. Siellä tanskalaiset Kirsten Kristensen ja Henrik Nord visioivat tulevaisuuden yhteisöllistä asumista. He esittivät, että yhteisössä asuminen voi tuoda iäkkäälle ihmiselle turvallisuutta. Parhaimmillaan se ei kuitenkaan vaadi tiukkaa sitoutumista, vaan yhteisössä voi olla yhtä aikaa osallistuva ja vetäytyvä. Tärkeää on luottamus ja vastavuoroisuus.

Tutkijoiden teesinä oli, että toimiva yhteisö syntyy, kun jäsenillä on ainakin joitain yhdistäviä näkemyksiä elämästä ja asumisesta. Heidän tutki-

muksensa tulokset kertoivat, että seniorit eivät halua valita yksityisyyden ja yhteisöllisyyden välillä, vaan he halusivat molemmat. Yhteisö pitäisi voida valita omien merkityksellisten asioiden perusteella.

”Seuraava seniorisukupolvi haluaa sex, drugs and rock and roll” – päättelivät tutkijat. Tästä lausumasta tulee mieleen taas Karisto. Hän pohdi, jääkö tarkasti yksilöidyt toiveet vain harvojen haaveeksi. Ainakaan minua, joka koen itseni kovin 60-lukulaiseksi, määrittely ei innosta. Esimerkiksi musiikkimakuni on elettyjen vuosien myötä muuttunut ratkaisevasti.

Tanskalaiset olivat tehneet myös paljon työtä mieltiesään, mistä löytyisi yhteisö ilman yhteisöä olevalle. Miten ihminen voisi perustaa tai liit-

tyä yhteisöön, jossa suunnitella ja toteuttaa asumistoiveitaan? Seuraavassa luettelossa on yhteisön perustamiseen liittyviä luokitteluja ja vaihtoehtoja, joista voisi esimerkiksi valita:

Paikka: maalla, lähiössä vai keskustaa-ajamassa

Organisointi: Omistus- vai vuokraperusteinen

Sosiaalinen tilanne: yksilöpohjainen vai perheitä, tai muu kotitalouden muoto

Fyysinen ympäristö: kommuuni, asumista kotitalouksittain, laaja yhteisö

Käytännön tekemiset: yhteiset ruokailut, keittiöaskareet, pyykin pesu, juhlat ym.

Ideologia: poliittinen, ympäristötietoinen tai jokin muu

Yllä oleva luettelo on hiukan mukailtu tanskalaistutkijoiden lomakkeesta. Ideologia-kysymys on tässä ehkä suppea, lisäksi siihen yhteisen ammatin tai työskentely-ympäristön. Itse olen kuullut keskusteluja siitä, että esimerkiksi lääkärit ja hammaslääkärit viihtyvät toistensa seurassa eläkkeelle jäätyäänkin. Tavoitteena voisi olla yhteisö, joka istuisi kunkin jäsenen elämänhistoriallisesti muovautuneeseen identiteettiin ja käsityksiin hyvästä asumisesta.

Sirpa Andersson, VTT, tutkija
<http://sirpanipsu.blogspot.fi/>